Manifest per a un nou compromís ètic del periodisme

written by Santiago Vilanova | 13 d'agost de 2019

> *Reivindiquem una nova governança democràtica de l'ordre informatiu mundial, també a Catalunya, que col·labori solidàriament amb la transició energètica i ecològica.*

Durant la darrera dècada s'ha accentuat l'allau invasor sobre els mitjans de comunicació públics i privats de missatges dels poderosos grups energètics, agroquímics, farmacèutics i digitals, entre d'altres, que distorsionen l'opinió pública amb informacions al servei dels seus objectius comercials. Una opció legítima si no fos que va encoberta amb continguts "científics".

Les agències tradicionals de premsa, fins i tot les més reconegudes, corren el perill de ser desbordades per aquesta opa diària i constant de notícies emeses des dels departaments de comunicació d'aquests lobbies i que amb el seu aparent rigor científic són pura propaganda dels seus productes i estratègies d'expansió econòmica. D'aquesta manera cada vegada es fa més difícil pel receptor distingir el que és informació independent del que és publicitat.

En la majoria de telenotícies i seccions d'economia es divulguen com informacions el que són estratègies comercials d'aquests lobbies, especialment del sector de l'automòbil, la nàutica o l'energia, alguns amb descarada intenció de blanquejar l'impacte de les seves inversions ("ecowashing").

Els grans grups que dominen Internet sotmeten als seus objectius mercantils a les societats i entitats públiques i privades de comunicació. Les seves inversions queden vinculades a un determinat monopoli del progrés científic i tecnològic i són introduïdes als mitjans d'informació sense

rèplica ni cap modernitat reflexiva i crítica. Correm el risc de caure a les mans d'uns nous "capitalistes del coneixement" que utilitzen la revolució digital per manipular l'opinió pública. Els Estats autoritaris s'aprofiten també d'Internet i de les noves tecnologies per facilitar el centralisme tecnocràtic i el control de la població.

Les garanties constitucionals de la llibertat d'expressió i de premsa destinades a assegurar la democràcia participativa i l'accés a la governança del poble, i per les quals els periodistes demòcrates ens vam mobilitzar i manifestar durant els anys 70 i 80, són diàriament vulnerades. I això és especialment greu en un moment de crisi social, política i ecològica com el que estem vivint a Catalunya, a Europa i al planeta. La complexitat transdisciplinària per analitzar la situació i la seva governança reclama més que mai un compromís de mitjans de comunicació lliures i no intervinguts pels poders fàctics.

-La informació és un dret, no una mercaderia-

Els efectes alliberadors amb què es va introduir Internet s'han pervertit i són avui minoritaris. Hem acceptat aquest gran Leviatan tecnològic sense cap principi de precaució i sense disposar d'una declaració Universal dels Drets Digitals ni d'un codi ètic que ens empari d'aquests abusos de poder dels lobbies econòmics, dels "banquers del coneixement" i dels Estats autoritaris.

La informació no és una mercaderia, és un dret, com diu el Decàleg de la Xarxa Ciutadana pel Dret a la Informació i a la Comunicació, que queda greument afectat per aquesta colonització del sector.

Caminem mansament cap una societat de vigilància massiva en què la informació esdevé un instrument eficaç per modificar el comportament dels consumidors en un moment que aquests comencem a reclamar canvis en els models de producció per a

que siguin més respectuosos amb l'entorn i la salut. Necessitem un paradigma nou, fruit d'un pacte social, o entrarem en un "món feliç" on el "big brother" estarà permanentment present per educar-nos i informar-nos.

Habitatge, transport, turisme, treball, família, salut, entorn, sexe, política o informació són conceptes amb constant transformació degut a la velocitat en la que es desenvolupa la nostra era digital. I el periodisme corre el risc de no tenir temps per reflexionar-hi; de descriure l'impacte social, polític i cultural d'aquests canvis i les notícies que generen. El món virtual està envaint el món real. Com deia Paul Virilio -un dels intel·lectuals europeus junt amb Ivan Illich que ha denunciat el perills de la revolució cibernètica- el repte democràtic és evitar que la tecnologia colonitzi el cos de l'home i de la dona com ha colonitzat el cos de la Terra.

Un problema afegit de la globalització és el risc que corren els periodistes que volen exercir el seu ofici alliberats d'aquestes supeditacions i cerquen la veritat en el lloc on es produeixen els fets. Sense intermediaris; investigant amb coratge. Segons l'associació Reporters Sense Fronteres en els darrers 15 anys han mort assassinats 1035 periodistes d'arreu del món. En el que portem d'any ho han estat 16 i 170 han estat empresonats injustament. La vigilància electrònica, la violència i la intimidació contra els periodistes és altament preocupant i hauria de motivar als nostres governants i a les institucions internacionals per aturar aquesta situació que s'ha fet crònica.

-Per un nou ordre informatiu a Catalunya-

Per tot això reclamem una mobilització de la professió periodística i un compromís renovat per recuperar els valors i els drets a una informació lliure i veraç; lliure de la publicitat encoberta i que fomenti el debat democràtic entre els sectors científics responsables i independents dels

lobbies econòmics i polítics.

Reivindiquem un nou ordre informatiu a Catalunya i al món occidental al servei d'un exercici lliure i democràtic de la professió i de l'ús dels mitjans digitals.

La nova governança que reclama la transició energètica i la lluita per mitigar el canvi climàtic, el repte més gran de la història de la humanitat (veure el Manifest del Club de Roma de Barcelona), ens exigeix també, i de forma simultània, una nova governança de l'ordre informatiu que estigui al servei de la supervivència de les actuals i futures generacions.

En el document "L'ètica mediambiental en el Codi Deontològic", publicat en el Informe "Memòria de 1998-99" del Consell de la Informació de Catalunya, ja es va avançar la urgència d'aquest compromís.

El periodisme del segle XXI requereix una ètica al servei d'una societat post-industrial emergent, de la justícia social i dels drets als béns comuns naturals que pertanyen tant als pobles del Nord com del Sud.

Catalunya disposa d'una estructura informativa i d'una xarxa digital sòlida i extensa per contribuir decididament amb aquest compromís. Com deia l'ecòleg Ramon Margalef, del qual enguany celebrem el centenari del seu naixement, la informació és la clau per entendre els missatges de la Naturalesa i per protegir els ecosistemes bàsics per la nostra supervivència. Sense l'exercici d'una informació lliure el trànsit a l'era solar no podrà esdevenir ni just ni democràtic.